

SHELDON

ИНТЕРВЕНЦИЯ ЗА УЧЕНИЦИ С ЕМОЦИОНАЛНИ, ПОВЕДЕНЧЕСКИ И ОБУЧИТЕЛНИ ТРУДНОСТИ

Intellectual output 2

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Съдържание

I.	ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ	3
1.1	Теория на образованието	3
2.1	Интегриране на наративното консултиране (и когнитивно-поведенческа терапия) в образователна среда	4
II.	ОСНОВНИ ИДЕИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯТА	6
2.1	Основни принципи на действие при интервенцията.....	7
III.	ОСНОВНИ ИНСТРУКЦИИ ЗА прилагане на ИНТЕРВЕНЦИЯТА	8
IV.	ЧАСТ 1: Оpozнаване НА ИДЕНТИЧНОСТТА НА УЧЕНИКА отвъд проблема.....	9
4.1.	Забелязване и документиране на постиженията на ученика	10
4.2.	Разговор с родителите за нещата, в които тяхното дете е <i>великолепно</i>	10
4.3.	Попитайте ученика за нещата, с които се справя добре	10
V.	ЧАСТ 2: РАЗГОВОР В СЪТРУДНИЧЕСТВО С УЧЕНИКА.....	18
5.1	. Предварителен разговор и първа среща	19
VI.	ЧАСТ 3: ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ И СРЕЩИ	27
6.1.	Разпространяване на положителна информация за ученика пред хората от социалния му кръг (учители, родители)	27
6.2.	Укрепване на връзката и изказване на признание за качествата на ученика.....	28
6.3.	Проследяващи срещи	28
6.4.	Съвет от ученика (и от неговия „любим“ герой) към другите ученици.....	32
	Библиография	35
	АНЕКС 1: Двуминутен разговор: Последствия, доставени по съвместен начин за малки проблеми.	36
	АНЕКС 2: Списък с дейностите и приложенията	37

ЧАСТ I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ

Това е модел за интервенция, базиран на принципите на наративната терапия (с добавени някои когнитивно-поведенчески елементи).

1.1 Теория на образованието

Много ученици (в контекста на специалното и общото образование) срещат трудности в обучението си, които, ако бъдат пренебрегнати или не бъдат отстранени по правилен начин, могат да доведат до трайни нарушения в поведението на ученика (напр. прояви, с които да нарушава дисциплината в клас, липса на активно участие или проява на пасивно отношение към заниманията в час и т.н) и дори до затруднения във взаимоотношенията му с другите ученици (напр. агресивност или изолация / тъга).

Има няколко начина за справяне с тези проблеми - един от тях е да решим, че „в“ ученика, има нещо лошо – някаква личностна черта, която трябва да бъде открита и поправена. Този начин на мислене ще предизвиква всеки път т.нар. „самоизпълняващо се пророчество“ и ще доведе до възпроизвеждане на проблемите му и конфликтите му със заобикалящата го среда.

Друг начин е да мислим за ученика като за „изгубен“ в разказа на околния свят за него, който го представя като неуспешен и неспособен сам да се справя с проблемите и трудностите си. Той познава само този разказ за себе си и живее с него. Нещо повече – този разказ се възпроизвежда всекидневно от средата му (семейство, учители, съученици). Ако мислим за трудностите на ученика по този начин, то тогава разпознаваме като проблем не ученика, а начина, по който той възприема себе си в контекста на взаимоотношенията му с другите. И подобен начин на мислене изисква да поемем отговорността да променим нашето възприятие и нашия начин на общуване и взаимодействие (интеракция) с ученика.

Оттук учителят трябва да изпълни следните стъпки:

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

1. ПРОМЯНА НА ОТНОШЕНИЕТО КЪМ УЧЕНИКА.

Слабите академични постижения и трудностите във всекидневното функциониране представляват само една от историите в живота на ученика. В живота му обаче има много други истории, свързани с различни събития и моменти, в които той е показвал и показва способности, ценности и знания, които не кореспондират с доминиращата история и разказ за ученика. Учителят се „нагърбва“ с отговорността да наблюдава тези моменти в живота на ученика, да ги изучава по-задълбочено и да се опитва да ги проектира в очакванията за бъдещото му развитие.

2. УКРЕПВАНЕ НА ВРЪЗКАТА С УЧЕНИКА.

Учителят трябва да съумее да покаже, че се интересува от случващото се с ученика и че го е грижа за него. Това не трябва да се случва постоянно и не изисква инвестирането на много допълнително време, а по-скоро отделяне на известно време, в което: а) да покаже признателност към старанието на ученика и добрите неща, които е свършил; б) да разговаря с ученика за трудностите, които има и целите, които си поставя, и да го попита с какво би могъл да му съдейства; в) да демонстрира позитивна нагласа и да окуражава ученика.

Интересът и грижата, които учителят проявява, ще бъдат възприети като ученика като признаване на собствените му умения и качества и това ще му помогне по-лесно да се откъсне от „проблемната идентичност“, с която се идентифицира. Учителят изпраща към него силното послание „Аз те ценя, грижа ме е за теб и вярвам, че можеш да го направиш“, а ученикът от своя страна се чувства „задължен“ да отговори на различния начин, по който бива видян. Това послание може да бъде изпратено към ученика дори в случаите, в които спрямо него са приложени (или са били прилагани) дисциплинарни мерки.

По-долу предлагаме няколко специфични начина, по които учителят може да направи всичко това: да промени начина, по който възприема ученика, да изпрати към него правилното послание и да подобри отношенията помежду им.

2.1 Интегриране на наративното консултиране (и когнитивно-поведенческа терапия) в образователна среда

Наративната терапия вярва, че „човекът е човек, а проблемът- проблем“ (М. Уайт). Тоест в наративната терапия ние разграничаваме проблема от човека, вярвайки че

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

проблемът се изгражда и развива в социален и културен контекст и че човек може да избира между проблемния разказ и други алтернативни разкази за живота си. Важно е да се отбележи, че идентичността на човека е флуидна и се конструира през разговорите, които той води със себе си и с другите.

В първата фаза на наративната терапия проблемите в живота на ученика биват екстернализирани. Той бива провокиран да *назове* проблемите, което да го накара да се отдели от самите проблеми и да изследва последствията от тях върху живота му. Ученикът получава възможност да оцени последствията от конкретен проблем и да го свърже с целите, ценностите, надеждите и мечтите си за живота. Така разбира, че животът му не е доминиран от проблема и че отделни аспекти от живота му изобщо не зависят и не се повлияват от този проблем.

Втората фаза акцентира върху моментите, в които проблемът не успява да контролира живота на ученика. На този етап се установява какво прави той, за да не позволи на проблема да доминира живота му. Тези моменти се наричат „уникални резултати“ или „бляскави“ моменти¹. На тази фаза от наративната терапия е важно да се установи какви са намеренията / ценностите / надеждите / способностите и познанията, които стоят зад тези различни събития и как се проявяват те в други области от живота на човека, където проблемът отсъства (напр. ако открием, че детето разчита на *упоритостта* си, за да се справи с небрежността си в училище, може да се поинтересуваме къде другаде то използва упоритостта си и научаваме, например, че се това се случва, когато е трябвало да научи да язди любимия си кон).

В трета фаза ученикът бива подканен да си представи как ще изглежда бъдещето, в което той използва всички открити по-рано начини, намерения, способности и познания – той трябва да си представи, че използва всички свои качества, за да се справи успешно с проблема и да насочи живота си в предпочитаната от него посока.

¹ Това са т. нар. „Sparkling Moments“ (или Unique Outcomes – уникални резултати на бълг. език), въведени като понятие в наративната терапия от Майкъл Уайт (Michael White). „Бляскавите“ моменти, както ги преведохме ние, могат да бъдат обяснени най-просто като моментите, в които доминацията на проблема над живота на човека изчезва. Това са моментите, в които нещо се пропуква и мъглата, която проблемът хвърля върху човека, започва да се разсейва; проблемът престава да го „държи“ със същия интензитет и сила и човекът започва да се чувства по-малко подтиснат и в безизходица пред последствията от него. Припомнянията на такива „бляскави“ моменти води до усилване на устойчивостта и силата на човека и променя начина, по който той се справя с проблема.

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

На фаза четвърта терапевтът пита ученика за възможни действия, които според него могат да бъдат предприети, така че алтернативната идентичност, която той е открил, доизградил и укрепил, да стане достояние на останалите. Пита го за възможни действия, които могат да направят промените и новата посока на живота му известни на по-голяма и значима аудитория. Това е особено важен етап от терапевтичния процес, защото в основите на наративната терапия стои идеята, че изграждането на идентичността е социално постижение и като такова то се случва в контекста на социалните дискусии, а не в изолираните умове на хората.

В предложения модел за интервенция (под формата на въпросник) ние опростяваме наративните практики и допълнително включваме елементи от фокусираната към решения и когнитивно-поведенческата терапии. Ето защо: а) ние питаме ученика за неговите цели и оценяваме напредъка му и б) питаме ученика за мислите> чувствата> действията, които се появяват, когато проблемът съществува („проблемната“ история), но също така и за мислите> чувствата> действията, които се появяват, когато ученикът успее да ограничи, отложи или дори преодолее проблема или неговите последствия (алтернативна / предпочитана история).

Целта ни е да предложим набор от последователни действия, които учителят може да следва при работата си с ученик с трудности в училище и чрез които може да му помогне да изгради позитивната си идентичност.

II. ОСНОВНИ ИДЕИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯТА

Описаният по-долу модел на интервенция може да се прилага от учители, от педагогически съветници в сътрудничество с учителя / учителите, от училищен психолог, от обществени възпитатели, социални работници и всички останали специалисти, които прилагат модела на индивидуалната социалната работа с деца и младежи с емоционални и поведенчески проблеми. Самият модел в същността си не е нищо повече от един различен начин за водене на разговор, като този различен начин на разговор изисква да се опитваме да включим възможно най-много заинтересовани страни.

2.1 Основни принципи на действие при интервенцията

По-долу описваме някои идеи от педагогическата теория, на които базираме предложения модел за интервенция.

1. Ученикът с ЕПОЗ (емоционални, поведенчески и обучителни затруднения) обикновено описва трудностите, с които се сблъсква, по един много беден и ограничен начин, което само по себе си ограничава неговите възможности за промяна. Нашата работа е да го подкрепим да формулира и развие онези алтернативни истории за своя живот, които ще му помогнат да преодолее проблемите си.
2. Това може да бъде постигнато чрез: а) промяна в начина, по който учителят и останалите хора (други учители и родители) възприемат ученика и б) чрез промяна / подобряване на взаимодействието между ученика и учителя (и другите учители, ученици и родители).

Това налага съвместна работа между учителя и ученика (но и всички останали участници, които могат да бъдат включени). Това **не** е опит ученикът да бъде принуден да се приспособи към определени условия и правила или да му бъдат наложени чужди идеи за това, какво трябва да се направи. В този процес учител и ученик си сътрудничат и си разпределят отговорностите, така че да съумеят да преодолеят трудностите. Този ненасилствен модел на взаимодействие създава възможност за отношения от различен тип между ученика и учителя (ите) и другите ученици и родители.

В тази връзка ви предлагаме следните няколко принципа, които трябва да мислите като основни и да следвате при предприемането на действия или при воденето на разговор с ученик с емоционални или поведенчески проблеми:

1. **Искаме да помогнем на ученика да *изкаже* идеите, които има - за училище, за часовете и уроците, за трудностите и хубавите неща, които му се случват; за начините, по които преодолява проблемите и за това как ще продължи да ги преодолява.**

Целта не е да му се постави „диагноза“, а да бъде подпомогнат при взимането на самостоятелни решения и да го подкрепим да *доразвие* историята за живота си. Разговорът е съвместно начинание, в което думите и идеите на ученика имат предимство.

Подходящата история за ученика, която ще се разгърне в този процес, е тази, която той

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

самият предпочита, така че е важно да не се опитваме да му налагаме собствените си или „правилните“ идеи и стремежи.

2. Поемаме отговорността да създадем подходящите условия, които да помогнат на ученика да успее.

Разговорът трябва да има следния характер: „Да видим какво можем да направим заедно, за да ти помогнем да успееш“. Ученикът и учителят се опитват да си сътрудничат за постигането на обща цел.

ЧАСТ II. ПРАКТИЧЕСКА ЧАСТ

III. ОСНОВНИ ИНСТРУКЦИИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕРВЕНЦИЯТА

Три основни области на интервенция:

A. ОПОЗНАВАНЕ НА ИДЕНТИЧНОСТТА НА УЧЕНИКА ОТВЪД ПРОБЛЕМА

- Отбелязване и документиране на моментите, в които ученикът се справя добре в клас;
- Разговор с родителите на ученика за „великолепността“ на детето им;
- Разговор със самия ученик за нещата, които според него върши добре.

B. РАЗГОВОР В СЪТРУДНИЧЕСТВО С УЧЕНИКА относно неговите:

- Трудности и цели;
- „Бляскави“ моменти;
- Бъдещи моменти на проблясък/ бъдещи възможности;

C. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧЕНИКА ПРЕД ХОРАТА ОТ СОЦИАЛНИЯ МУ КРЪГ (в училище, у дома, в приятелска среда):

- Разпространяване на положителна информация за действията и личността на ученика;

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

- Съхраняване на отношенията и демонстриране на признание за постиженията на ученика
- Организиране на срещи за проследяване
- Споделяне на съвета, който ученикът „дава“ на останалите ученици.

Отграничаването на идентичността на ученика от проблема (А) и опознаването му като личност ще ни даде „ключове“ за това как да подходим към трудностите му в училище и с ученето, така че да подобрим бъдещите му възможности (Б). Когато съберем достатъчно алтернативна информация за историята на ученика, можем да обсъдим с него и как наученото досега и неговият опит могат да бъдат от помощ за други деца. След като трудностите на ученика биват преодолени и пред него се открият нови и по-добри възможности, тогава задача на учителя ще бъде да подкрепи новите му действия и новият образ, който е започнал да изгражда за себе си.

IV. ЧАСТ 1: ОПОЗНАВАНЕ НА ИДЕНТИЧНОСТТА НА УЧЕНИКА ОТВЪД ПРОБЛЕМА

Този модел на интервенция се основава на вярването, че ученикът с проблеми не е проблемът сам по себе си, а е попаднал в „проблемна история“ и има други примери, събития и случки, които ще ни покажат неговата историята по различен начин. Именно тази различна история искаме да изследваме заедно с ученика, да разберем коя е предпочитаната от него история за живота му и да му помогнем да я разшири.

Учителят/съветникът може да отграничи „проблемната история“ и личността на ученика като:

1. забелязва и документира, когато ученикът се справя добре в класната стая;
2. попита родителите за „великолепността“ на тяхното дете;
3. попита ученика за нещата, с които се справя добре.

Първият начин (забелязване и документиране на моментите, в които ученикът се справя добре) е много важна задача, към която учителят/консултантът трябва да подходи с разбиране и постоянство. За известно време учителят трябва да остави разочарованието и може би гнева си от липсата на сътрудничество от страна на ученика и да се концентрира върху това, в което той е добър. Наблюденията на учителя ще бъдат много важни за разговора, който той ще води по-късно с ученика. Този разговор ще бъде

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

възможността учителят да му покаже, че вижда в него нещо по- различно от това, което проблематичната история изгражда като негов образ.

Вторият начин е добра възможност родителите също да бъдат включени в процеса на интервенция. А третият начин е интервенцията сама по себе си.

4.1. Забелязване и документиране на постиженията на ученика

След уроците отделете известно време, за да попълните “Лист за наблюдения на учителя”, показан по-долу (вж. Дейност 1)

4.2. Разговор с родителите за нещата, в които тяхното дете е великоленно

Използвайте предоставените насоки за водене на бърз разговор по темата (личен или по телефона) (вж. Дейност 2)

4.3. Попитайте ученика за нещата, с които се справя добре

Може да използвате експериментално следното упражнение за създаване на екип / сближаване на учениците в класа (вж. Дейност 3а). Чрез него ще съберете информация за всички ученици от класа, но най-вече за ученика, съвместно с когото ще прилагате модела на интервенция.

Тези въпроси овластяват човека, защото той успява да види себе си извън проблема; като нещо повече от образа, който проблемът му приписва. Те също така дават информация за качествата и механизмите за справяне, които ученикът има и които могат да бъдат полезни при справянето с различни трудности.

Другото, което тези въпроси правят е, че те дават важна информация за интересите на ученика и за нещата, които харесва. Това е важна информация, която учителят може да вземе предвид и при разработването на съдържанието и представянето на уроците, така че да ги направи по-интересни и по-близки до онова, към което ученикът проявява любопитство.

Ако нямате време да направите експерименталното упражнение с целия клас, можете вместо това да проведете кратък разговор само с този ученик, който искате да въвличете в дейностите по интервенция. За целта можете да използвате въпросите от Част „Б“ (вж. Дейност 3б) и да включите част от нещата, които сте наблюдавали и сте записали в листа си за наблюдение (вж. Дейност 1). Може да кажете нещо от рода на:

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

“ Забелязах, че когато аз (кажете какво сте направили), ти успя да... .. (кажете какво). Правилно ли съм забелязал? Какви твои умения и качества (според теб) любимият ти герой би разпознал у теб в този случай?

Деятност 1

ЛИСТ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА УЧИТЕЛЯ

Име на ученика _____

Име на учителя _____

Учебен предмет _____

Дата и час _____

Запишете дейностите, в които ученикът е участвал или с които се е справил добре.

Запишете какво прави ученикът, за да участва активно или за да се справи добре.

Оценете напредъка на ученика по скала от 1 до 10 (1 = не се справя добре, 10 = справя се отлично)

1.

- Дейност в клас _____

- Представяне на ученика (какво е направил) _____

- Използван метод на преподаване _____

- Оценка _____

- Качества, демонстрирани от ученика _____

2.

- Дейност в клас _____

- Представяне на ученика _____

- Използван метод на преподаване _____

- Оценка _____

- Качества, демонстрирани от ученика _____

Продължете на следващата страница, ако има други дейности, в които ученикът се е справил добре.

Дейност 2

ДОПИТВАНЕ ДО РОДИТЕЛИТЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

“Здравейте г-н / г-жо _____. Обаждам Ви се, защото търся нови начини да достигна до моите ученици, за да мога да ги насърча и мотивирам по-успешно, така че те да започнат да се справят по-добре в клас (по отношение на поведението и по отношение на постиженията им в клас). Знам, че вече водихме няколко разговора, в които говорихме много за проблемите при Мария. Но този път бих искал да Ви помоля за различна информация. Можете ли да ми кажете кои са нещата, в които Мария е „чудесна“. Бих искал ние с Вас и Мария да се изправим срещу нейния проблем и да намерим решение. Но преди да направим това, за мен е важно да знам кои са прекрасните неща у Мария. Така ще успея да открия онова, което „работи“ при нея и за нея и да го използвам за решаването на проблема. Съгласни ли сте да Ви задам няколко въпроса в тази връзка?“

2. ВЪПРОСИ

Може да продължите с въпроси, сходни на тези:

- Чудя се, можете ли да ми кажете кои са нещата, с които дъщеря Ви се справя „чудесно“- дарбите, с които се откроява... качествата, които другите биха оценили... добродетелите ѝ, които бих оценил високо, ако ми позволи да я опозная?
- Кое е нещото в дъщеря Ви, което Ви напомня, че сте прекрасен родител?
- С какво Ви се иска да похвалите сина си пред приятелите си?
- Кое е нещото, което стопля сърцето Ви, когато се сетите за сина си?

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

- Кое е нещото в дъщеря Ви, за което казвате, че е като сбъдната мечта?
- Кое е нещото в дъщеря Ви, което харесвате толкова много, че не бихте искали да се променя?

(Въпроси са взети от: „Marsten, Epston & Markham (2016). Наративна терапия в страната на чудесата. Ню Йорк и Лондон: Norton Company)

3. ИСТОРИИ, КОИТО ИЛЮСТРИРАТ „НЕОБИКНОВЕНОСТТА“ НА ДЕТЕТО

“Можете ли да ми разкажете една или две истории, които да ми помогнат да разбера какво имате предвид, когато казвате, че тя е справедлива?”

4. СЪГЛАСИЕ ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА С ДЕТЕТО

“Благодаря Ви много, г-жо _____! Съгласна ли сте да споделя с Вашия син мнението Ви за него и историите, които ми разказахте. Планирам да разговарям с него в следващите няколко дни. Както ви казах по-рано, искам да поставя основите на едно добро сътрудничество между нас. Много Ви благодаря!

Дейност 3а

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО УПРАЖНЕНИЕ ЗА ЦЕЛИЯ КЛАС:

ЛИЧНОСТТА ОТВЪД ПРОБЛЕМА

(Нещата, които правя добре и моят герой)

ЧАСТ А.

1. Помолете децата да отговорят на следните въпроси в писмена форма и след това по двойки да споделят техните отговори и да говорят за тях:

- *Какво харесваш по принцип или какво те интересува?*
- *Кои са нещата, които обичаш да правиш?*
- *Кои са нещата, в които си добър?*
- *Кои са качествата, които харесваш и обичаш у себе си и които родителите ти и останалите хора ценят у теб?*

2. Нарисувай рисунка по *история*, в която правиш нещо, което ти е интересно или ти харесва; в което си добър или в което другите хора казват, че си добър.

3. Покажи рисунката си на съученика до теб и заедно я обсъдете.

- *Кои според теб са способностите, на които разчиташ, докато правиш нещата, които харесваш и в които си добър?*
- *Как според теб изглеждаш в очите на другите хора, когато правиш всичко това? Какво те ценят в теб?*

Напиши отговорите върху самата рисунка или отзад на гърба ѝ. Представи рисунката си пред класа и я обсъдете.

ЧАСТ Б.

1. Нарисувай любимия си герой и разкажи на съученика до теб за него.

Въпроси за разглеждане:

Кой е твоят любим герой (от анимационен филм, книга, наука, филм или др.) или любимият ти домашен любимец, животно? Защо ги харесваш? Какво харесваш в

тях? Какви са качествата на този герой/ животно ^{*2}, който/ което харесваш най-много?

Напиши отговорите си върху рисунката.

2. Кажете на съученика до теб какво мислиш, че този герой би харесал най-много у теб.

Насочващи въпроси:

Какво според теб този герой би харесал у теб, ако имаше възможността да те опознае по-добре? Кои са качествата ти, които този герой* би оценил най-високо? Разкажи ми повече за тези твои качества или ми разкажи история за случките, в които си разчитал на тях.*

Нарисувай балонче за мисли над главата на любимия ти герой и напиши в него какво казва той за нещата, които харесва у теб.

² Тук и навсякъде, където е отбелязано със звезда, използвайте името на героя/животното, което ученикът е посочил.

Дейност 36

РАЗГОВОР С УЧЕНИКА: ЛИЧНОСТТА ОТВЪД ПРОБЛЕМА (Нещата, които правя добре и моят герой)

1. Разговаряйте с ученика за неговия любим герой и го помолете да го нарисова.

Насочващи въпроси:

*Кой е твоят любим герой (от анимационен филм, книга, наука, филм или др.) или любимият ти домашен любимец, животно? Защо го харесваш? Какво харесваш в него? Какви са качествата на този герой/ домашен любимец *, които харесваш най-много?*

Запишете отговорите си на рисунката.

2. Попитайте ученика за това, което, според него, любимият му герой цени в него.

Насочващи въпроси:

Какво според теб този герой би харесал у теб, ако имаше възможността да те опознае по-добре? Кои са качествата ти, които този герой* би оценил най-високо? Разкажи ми повече за тези твои качества или ми разкажи история за случайте, в които си разчитал на тях.*

Използвайте записките си от приложението „Лист за наблюдение на учителя“ и кажете нещо сходно на: „Забелязах, че когато аз (кажете какво сте направили), ти успя да... (кажете какво сте установили). Правилно ли съм забелязал? Какви умения / качества (според теб) любимият ти герой би разпознал в този случай?“

Помолете ученика да нарисова балонче за мисли над главата на любимия си герой и да напише в него какво казва той за нещата, които харесва у него.

V. ЧАСТ 2: РАЗГОВОР В СЪТРУДНИЧЕСТВО С УЧЕНИКА

Предоставените тук насоки за водене на разговор с ученици с емоционални и поведенчески проблеми, целят да предложат *воденето на разговор* като метод за справяне със самите проблеми и са разработени така, че да не отнемат много време.

Това е своеобразен наръчник за водене на разговор, в рамките на който и учителят, и ученикът се опитват да намерят начини да се справят с проблемите на ученика и да му позволят да постигне това, което е важно за него. Наръчникът предоставя рамка, подходяща както за водене на индивидуални разговори между учител и ученик, така и за водене на групови разговори ученик-учители. Достатъчно е да си представим каква би била силата на посланието, изпратено до ученика, ако учителят(ите), които работят с него, го поканят, за да разговарят, да поемат ангажимент да го подкрепят да преодолее проблемите си и заедно да потърсят най-добрия начин да си сътрудничат.

Самият разговор може да бъде проведен самостоятелно от учителя или с помощта на педагогически съветник или психолог.

Предоставяме Ви две версии на „наръчника“: разширена и кратка.

Можете да използвате предложените техники за водене на разговор както в случаите, в които срещата между вас и ученика е в изпълнение на наложена му дисциплинарна мярка³, така и в случаите, в които той сам я инициира.

Имайте предвид, че въпросите по-долу са само насочващи и вие ще трябва да ги преформулирате в зависимост от възрастта и способностите на конкретния ученик.

Ръководството ще бъде разделено спрямо различните етапи на интервенция:

A. Предварителен разговор

Покана за разговор, отправена от учителя към ученика.

Б. Първа среща

Разширена версия:

³ Когато ученикът е бил отстранен от час, заради неуместно поведение и възпрепятстване провеждането на учебния процес или ако е бил отстранен от училище, когато състоянието и поведението му не позволяват да участва в учебния процес. В тази връзка Роб Плевин предлага една краткосрочна дисциплинарна мярка при дребни нарушения, която добре се вписва в логиката на този модел на интервенция. Това е мярката на **2-минутното-проследяване** (NeedsFocusedTeaching.com, 2018), описано в Приложение 2 към настоящия текст.

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

1. Проблемът и целта
2. „Бляскави“ моменти в училищния живот
3. „Бляскави“ моменти при справянето с проблема
4. „Бляскави“ моменти, вдъхновени от учителя
5. „Бляскави“ моменти, подсказани/научени от родителите
6. Помощ от родителите
7. Бъдещи възможности – планиране
8. Признателност

Кратка версия:

1. Проблемът и цел за него
2. „Бляскави“ моменти (от ученика и учителя)
3. Бъдещи „бляскави“ моменти - планиране
4. Оценка и планиране със срокове

В. Последващи действия и срещи

1. Разпространение на положителна информация за ученика пред хората от социалния му кръг (учители, родители)
2. Заздравяване на връзката и признание за качества на ученика
3. Проследяващи срещи

Г. Връщане на проблема

5.1. Предварителен разговор и първа среща

За указания как да проведете подготвителния разговор и първата среща с ученика вижте приложенията „Съвместен разговор за СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМА – РАЗШИРЕНА ВЕРСИЯ” (приложение 1) и „Съвместен разговор за СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМА – КРАТКА ВЕРСИЯ” (приложение 2).

Приложение 1

СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИТЕ

Приложение за съвместен разговор между ученик и учител

РАЗШИРЕНА ВЕРСИЯ

А. Предварителен разговор

Започнете с: “Мисля, че хората имат погрешно впечатление за теб и за това, което можеш да постигнеш. Виждал съм те да правиш и оценявам високо това, че ти си (избройте положителни качества на ученика, като използвате записките си от „Листа за наблюдение на учителя“). Искан ми се да поговорим за това как аз и ти можем да си сътрудним и да направим така, че хората да коригират впечатлението си за теб.”
Организирайте кратка среща с ученика.....

Б. Първа среща

1. ПРОБЛЕМЪТ И ЦЕЛТА

Говорете отново за целта на срещата (използвайте приблизително същите думи, които сте използвали, когато сте го поканили за този разговор- вижте инструкциите за подготвителната среща).

Г След това, продължете разговора с ученика като го попитате за проблема му и последствията от него (за него и за другите)- разберете неговата гледна точка и представа за случващото се. Заедно дефинирайте целта на вашето сътрудничество.

Използвайте:

“Изглежда не ти е лесно. Какво различно би предпочел да ти се случи в училище? Как би искал да се случват нещата за теб в училище (в часовете)?”

“Защо това е важно за теб? Какво важно намираш в (това, което е казал, че иска да му се случи)?“

“Твоят любим герой (използвайте името на героя/животното, което ученикът е посочил) би ли одобрил това, което искаш да правиш? Какво би казал той за нещата, които искаш да се случат в училище?“

“Какво ще те видя да правиш през останалата част от деня (ако е в начално училище)/по време на другите часове (ако е гимназист), когато си с една крачка по-близо до постигането на целите си (повторете целта така, както е формулирана от ученика)? “

2. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ В ЖИВОТА

Използвайте:

“Разкажи ми за моментите, в които този проблем не успява да ти попречи.“

“Какво правеха другите хора (напр. учителите)? Какви бяха техните методи?”

“Какво правеше ти тогава? Как го направи?”

“Какво си мислеше?”

“Как се чувстваше тогава? Как възприемаше себе си, докато го правеше?”

“Как те виждаха другите хора?”

“Това ли са нещата, които искаш за себе си?”

3. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ ПРИ СПРАВЯНЕТО С ПРОБЛЕМА

Използвайте:

“Какво правиш, за да останеш встрани от неприятностите? (Опитай да се сетиш за момент, в който проблемът е щял да те „подведе“ и контролира, но не е успял да го направи).“

“Какво правеше тогава?”

“Какво си мислеше?”

“Как се чувстваше тогава? Как възприемаше себе си, докато го правеше?”

“Как би нарекъл „метода“, който използва?”

“Кое твое умение/качество използва?”

4. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, ВДЪХНОВЕНИ ОТ УЧИТЕЛЯ

Използвайте записките си от “Листа за наблюдение на учителя” и попитайте:

“ Забелязах, че когато аз (кажете какво сте направили), ти успя да..... (кажете какво). Правилно ли съм забелязал? Беше ли полезно това, което направих? С какво беше полезно? Трябва ли да продължа да правя /процедирам така?

“Какво друго от нещата, които съм правил, се е оказвало полезно и ти е помагало да се справиш с проблема?”

5. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, ПОДСКАЗАНИ/НАУЧЕНИ ОТ РОДИТЕЛИТЕ

Използвайте:

“Както знаеш, наскоро говорих с родителите ти за нещата, които харесват и ценят в теб. Те ми разказаха прекрасни истории за твоите способности и качества и бих искал да споделя някои от нещата, които ми казаха за теб.“

“Мислиш ли, че някоя от тези способности може да ти помогне в усилията ти да постигнеш целта си?”

6. ПОДКРЕПА ОТ РОДИТЕЛИТЕ

Използвайте:

“С какво твоите родители ти помагат, за да се справиш с проблема и той да не усложнява живота ти – кои са нещата, които те правят?”

„Какво би искал да правят по различен начин?”

„Добре ли ще е, според теб, ако им споделя твоите идеи, когато се видя с тях?”

7. БЪДЕЩИ ВЪЗМОЖНОСТИ – ПЛАНИРАНЕ

Използвайте:

„Ако сега трябваше да направим стълбица на успеха, ти на кое място щеше да си класиран спрямо целта ти?”

„С какво аз бих могъл да ти помогна, за да се приближиш с едно стъпало до нея?”

„Какво ти би могъл да направиш, за да се приближиш с едно стъпало до нея?”

8. ПРИЗНАТЕЛНОСТ И ПЛАНИРАНЕ

Покажете признателност. Използвайте:

„За мен беше удоволствие, че поговорихме! Оценявам високо готовността ти да си сътрудничим за решаването на проблема, както и за премислените коментари и идеи, които сподели. Познавам задълбочеността на мисленето ти и готовността ти да помагаш, защото съм го виждал неведнъж по време на часовете (опишете накратко няколко случки

- можете да използвате информация от вашите бележки от „Листа за наблюдение на учителя““

Насрочете дата за проследяваща среща. Използвайте:

„Кога бихме могли да се срещнем, за да видим как вървят нещата при теб?“

Приложение 2

СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИ

Приложение за съвместен разговор между ученик и учител

КРАТКА ВЕРСИЯ

А. Предварителен разговор

Започнете с: “ Мисля, че хората имат погрешно впечатление за теб и за това, което можеш да постигнеш. Виждал съм те да правиш и оценявам високо това, че ти си (избройте положителни качества на ученика, като използвате записките си от „Листа за наблюдение на учителя“). Искане ми се да поговорим за това как аз и ти можем да си сътрудним и да направим така, че хората да коригират впечатлението си за теб. ”

Организирайте кратка среща с ученика.....

Б. Първа среща

1. ПРОБЛЕМЪТ И ЦЕЛТА

Говорете отново за целта на срещата (използвайте приблизително същите думи, които сте използвали, когато сте го поканили за този разговор- вижте инструкциите за подготвителната среща).

След това, продължете разговора с ученика като го попитате за проблема му и последствията от него (за него и за другите)- разберете неговата гледна точка и представа за случващото се. Заедно определете целта на вашето сътрудничество.

Използвайте:

- “Изглежда не ти е лесно. Какво различно би предпочел да ти се случи в училище? Как би искал да се случват нещата за теб в училище (в часовете)?”

2. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, СПОДЕЛЕНИ ОТ УЧЕНИКА

Използвайте:

- “Разкажи ми за моментите, в които този проблем не успява да ти попречи.“

- “С какво другите учители са успявали да ти помогнат в миналото?”

- “Кои са нещата, които аз правя и които ти помагат дори малко?”

- “Какво друго?”
- “Кои са нещата, които *успяваш* да правиш и правиш по-добре и които ти помагат да стоиш настрана от неприятностите?”
- “Какво си мислиш в този момент?”
- “Как се чувстваш в този момент?”
- “Какво считаеш за възможно (когато мислиш по този начин) в този момент?”
- “Как виждаш себе си в този момент?”

3. БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, ПРОВОКИРАНИ ОТ УЧИТЕЛЯ

Използвайте записките си от “Листа за наблюдение на учителя” и попитайте:

“Забелязах, че когато аз (кажете какво сте направил), ти успя да..... (кажете какво). Правилно ли съм забелязал? Беше ли полезно това, което направих? С какво беше полезно? Трябва ли да продължа да правя /процедирам така?

“Какво друго от нещата, които съм правил, се е оказвало полезно и ти е помагало да се справиш с проблема?”

4. БЪДЕЩИ „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ – ПЛАНИРАНЕ

Използвайте:

„Какво можем да направим заедно (ти и аз) утре (ако е ученик в начален курс) или през следващата седмица (ако е в гимназията), за да започнеш да се справяш по-добре в училище и да се чувстваш по-добре?“

„Какво можеш да направиш ти?“

„Какво мога да направя аз?“

„Какво друго?“

„Какво друго?“

„Какво друго?“

5. ПРИЗНАТЕЛНОСТ И ПЛАНИРАНЕ

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Покажете признателност. Използвайте:

„За мен беше удоволствие, че поговорихме! Оценявам високо готовността ти да си сътрудничим за решаването на проблема, както и за премислените коментари и идеи, които сподели. Познавам задълбочеността на мисленето ти и готовността ти да помагаш, защото съм го виждал неведнъж по време на часовете (опишете накратко няколко случки - можете да използвате информация от вашите бележки от „Листа за наблюдение на учителя“).

Насрочете дата за проследяваща среща. Използвайте:

„Кога бихме могли да се срещнем, за да видим как вървят нещата при теб?“

VI. ЧАСТ 3: ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ И СРЕЩИ

Има четири важни неща, които учителят трябва да направи след първата среща, за да подпомогне промяната в живота на ученика:

1. да разпространи положителна информация за ученика пред хората от социалния му кръг (учители, родители);
2. да заздрави връзката между тях и да изкаже признание за качества на ученика;
3. да насрочи проследяващите срещи;
4. да помоли ученика (или неговия любим герой) да „посъветва“ другите ученици.

6.1. Разпространяване на положителна информация за ученика пред хората от социалния му кръг (учители, родители)

Както вече споменахме, поведенческите проблеми в живота на децата се изграждат и развиват в рамките на социалния им контекст. Вие вероятно ще се сблъскате с трудността да промените нагласите и мнението на хората от социалния му кръг. Възможно е те да продължат да поддържат негативното си мнение за ученика и неговото проблемно поведение, дори когато виждат, че той полага системни усилия да промени живота си. Затова от особена важност е да направите така, че да промените начините, по които те дискутират, намесват се и приемат проблемите му. С тази цел Вие бихте могли да:

- предоставите копие от вашия „Лист за наблюдение на учителя“ на останалите учители;
- информирате родителите за настъпилите положителни промени в училище;
- да помолите да изготвят собствен „лист за наблюдение“, сходен на Вашия;
- (След разговорите) помолите ученика да посъветва тези от съучениците си* (назовете трудността по същия начин, по който ученикът използва), които се сблъскват със сходни затруднения, за това как да се справят с трудностите;
- направите пост със съвета на интернет страницата на проекта SHELDON.
- Му помогнете да напише „писмо за успеха“ и да го публикувате в рубриката „Успешни истории“ на уебсайта на проекта SHELDON;
- помолите ученика да нарисова себе си и любимия си герой, като включи в рисунката окуражаващи думи за положителните промени, които е постигнал.

6.2. Укрепване на връзката и изказване на признание за качествата на ученика

Важно е да поддържате отношения на признателност с ученика и през първите няколко дни да му покажете, че сте загрижен за него и че бихте искали да продължите да го подкрепяте. Но не трябва да си позволявате прояви на свръхпротективно поведение, а само да покажете, че искате да продължите сътрудничеството си и да предложите подкрепа, когато детето прецени, че му е необходима.

На СЛЕДВАЩИЯ ДЕН можете да попитате:

“Кое е нещото, в което ти върви днес?”

Ако ученикът няма какво да каже, може просто да изразите признателност за полаганите от него усилия. Например: „Виждам, че полагаш усилия и проявяваш желание нещата да се случват по-добре.“

Можете да използвате и:

“Кое е нещото, с което мога да ти помогна, за да си по-успешен или да се справяш по-добре през следващите дни?”

Може да използвате тези реплики от време на време и в първите няколко дни след разговора. Можете също така да използвате въпроси от Приложение 1, които не сте имали време да зададете по време на разговора.

6.3. Проследяващи срещи

Много е важно да следите процеса на промяна на ученика като инициирате проследяващи срещи. За тези срещи може да използвате същия модел на разговор, като в този случай въпросите ще са свързани основно с промяната, регистрирана в предишните дни.

Ако проследяващите срещи липсват или са недостатъчни, е много вероятно първоначалното подобрене в поведението на ученика да бъде последвано от сериозно връщане назад към проблема. По тази причина проследяващите срещи са толкова важни. Добре е в началния етап на подобрене проследяващите срещи да бъдат насрочвани на по-кратки интервали, които да се увеличават постепенно (например в началото на учебната година да се планират всяка седмица, а в края на годината да се насрочват на всеки две седмици или повече).

Важно е в периода на провеждане на проследяващите срещи да продължавате периодично да попълвате ЛИСТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА УЧИТЕЛЯ и да използвате информацията от него.

При проследяващите срещи може да използвате:

А. Въпросите от РАЗШИРЕНАТА ФОРМА на приложението за съвместен разговор (представен по-горе в глава 5.1)

или

Б. Въпросите от КРАТКАТА ВЕРСИЯ на приложението за съвместен разговор (представен по-горе в глава 5.1). В края на тази глава ще намерите модифицирана версия на този въпросник, която според нас ще улесни работата ви.

Ако изберете да използвате разширената алтернатива А - въпросите от Лист 1: СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИ - Лист за съвместен разговор между учител и ученик - РАЗШИРЕНА ВЕРСИЯ, тогава може да се възползвате от възможността и да зададете тези въпроси, които не сте успели да зададете при първата среща.

Основните категории въпроси, които можете да използвате в тук са:

-
1. „Бляскави“ моменти в клас
(въпросите са същите, като тези в предишната част, но не препращат към самия училищен живот, а конкретно към настоящите ситуации в клас.)
 2. „Бляскави“ моменти при справяне с проблема
 3. „Бляскави“ моменти, вдъхновени от учителя
 4. „Бляскави“ моменти, вдъхновени от родителите
 5. Подкрепа от родителите
 6. Бъдещи възможности – планиране
 7. Признателност

(Все пак, ако възникне нов проблем или възможност да получите нова, полезна информация от родителите, можете да използвате и категория 1).

Приложение 3

СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИ

Приложение за ПРОСЛЕДЯВАЩ съвместен разговор между ученик и учител

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

КРАТКА ВЕРСИЯ

Организирайте кратки срещи за проследяване на промените в ученика.....

Б. Среща

2. „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, СПОДЕЛЕНИ ОТ УЧЕНИКА

Започнете с:

- “Разкажи ми за онзи период от **предходната седмица**, в който проблемът (използвайте точната формулировка, споделена от ученика при първата среща) не ти е създавал трудности или пък за момент от нея, в който нещата в училище са вървели по начина, по който си искал (използвайте бележките си, за да припомните на ученика какви целите си е поставил през първата ви среща)“.

(Бележка: Може да се окаже необходимо и важно да помогнете на ученика да се „свърже“ отново с целите, които си е поставил при предходния ви разговор. Ако в периода между двете срещи нещата не са вървели много добре и е постигнат слаб напредък, ученикът може да продължи потъва в погрешната представа, която има за себе си – че е некомпетентен и неумел. Ако ситуацията е такава, тогава ученикът първоначално може да посочи цели като: „Не искам да се опитвам повече“ или „Искам всички да ме оставят на мира“. Това са реакции на обезкуражен ученик, като той може да бъде обезкуражен и поради причини, които не са ви известни и за които трудно бихте се сетили, ако ученикът сам не ви сподели, например определена ситуация в семейството. Вие обаче можете да помогнете на ученика да си „спомни“ отново целите си, като му пресъздадете какво е казал при първия разговор и да го подтикнете сам да ги преразкаже по по-добър и подходящ начин.

“С какво ти помогнаха другите учители?”

- “Кои от нещата, които правя, ти помагат, макар и малко?”
- “Какво друго?”
- “Кои са нещата, които *успяваш* да правиш и правиш по-добре и които ти помагат да стоиш настрана от неприятностите?”
- “Какво си мислиш в този момент?”
- “Как се чувстваш в този момент?”
- “Какво считааш за възможно (когато мислиш по този начин) в този момент?”
- “Как виждаш себе си в този момент?”

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

4. БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ, ПРОВОКИРАНИ ОТ УЧИТЕЛЯ

Използвайте записките си от “Листа за наблюдение на учителя” и попитайте:

“ Забелязах, че когато аз (кажете какво сте направил), ти успя да... .. (кажете какво).

Правилно ли съм забелязал? Беше ли полезно това, което направих? С какво беше полезно? Трябва ли да продължа да правя /процедирам така?

“Какво друго от нещата, които направих през този период, ти беше полезно, докато опитваше да се справиш с проблема?”

3. БЪДЕЩИ „БЛЯСКАВИ“ МОМЕНТИ – ПЛАНИРАНЕ

Използвайте:

„Какво можем да направим заедно (ти и аз) утре (ако е ученик в начален курс) или през следващата седмица (ако е в гимназията), за да започнеш да се справяш по-добре в училище и да се чувстваш по-добре в „кожата си“?“

„Какво можеш да направиш ти?“

„Какво мога да направя аз?“

„Какво друго?“

„Какво друго?“

„Какво друго?“

4. ПРИЗНАТЕЛНОСТ И ПЛАНИРАНЕ

Покажете признателност. Използвайте:

„За мен беше удоволствие, че поговорихме! Оценявам високо готовността ти да си сътрудничим за решаването на проблема, както и за премислените коментари и идеи, които сподели. Познавам задълбочеността на мисленето ти и готовността ти да помагаш, защото съм го виждал неведнъж по време на часовете (опишете накратко няколко случки - можете да използвате информация от вашите бележки от „Листа за наблюдение на учителя“).

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Насрочете дата за проследяваща среща. Използвайте:

„Кога мислиш, че бихме могли да се срещнем, за да видим как вървят нещата при теб?“

6.4. Съвет от ученика (и от неговия „любим“ герой) към другите ученици

Кажете на ученика:

„Знаеш, че в моята работа съм срещал и все още срещам много ученици, на които им се налага да се справят със същите трудности като твоите / със същите трудности, през които ти премина, и с много ученици, които се стремят към същите цели като твоите, но които все още срещнат сериозни затруднения да ги постигнат (Говорете конкретно: използвайте, същите думи, с които децата са назовавали трудностите и целите си).

Ти вече знаеш много за това как се преодоляват тези трудности и как се постигат цели

...

1.

Какво послание искаш да отправиш към другите деца? Какво според теб трябва им кажем, за да ги окуражим да се справят с трудностите и да се стремят към целите си, както го правиш ти?

Какво според теб би ги посъветвал любимият ти герой?

2.

Съгласен ли си да напишеш в писмо как успя да постигнеш такъв напредък в преследването на целите си, което да „изпратя“ до други ученици, с цели и стремежи, подобни на твоите? Смятам, че твоите постижения ще ги вдъхновят да реализират техните собствени цели.

Помогнете на ученика да напише писмото, като му задавате въпроси от типа на:

- С какви трудности си се сблъсквал до момента и си искал да ги преодолееш?

- Кои бяха целите и желанията, с които искаше да замениш трудностите си?

- Кои са нещата, които започнахте да правите различно, които ви помогнаха да постигнете целите си?

- С кои трудни ситуации трябваше да се справиш, за да постигнеш успехите си?

- Разкажи кратка история за всичко това.

- Какво направиха другите хора, за да те подкрепят?

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

- Какви са плановете ти за бъдещето?

Може да помолите ученика за разрешение да прочетете писмото пред други ученици, от които да получите обратна информация за него. За целта бихте могли да използвате следната поредица от въпроси, с които да провокирате учениците да споделят мнението си:

- Кое от споделеното в писмото ви направи най-силно впечатление?
- Каква представа си изградихте за живота на този човек и за това какъв човек е той? (Кое според тях е най-ценно и разпознаха ли някои от собствените си силни страни?)
- Как всичко това е свързано с вашата собствена история, с важните за вас неща?
- Как бяхте повлияни от тази история? Накара ли ви тя да се почувствате по нов начин, да мислите нови неща или да ви хрумнат нови идеи?

Тези въпроси се използват традиционно в наративното консултиране за случаите, в които се търси обратна връзка. Отговорите им предоставят важна обратна връзка на „получателя“, която му помага да предефинира своята идентичност спрямо получените положителните описания, като едновременно с това да го кара да се чувства едновременно свързан и признат от другите хора. Важно е да имате предвид, че обратната връзка, която търсим, не е критична или интерпретираща историята на ученика. А такава, в която се засвидетелства уважение към ученика за усилията и напредъка му и която би му помогнала да се свърже с околния свят по различен начин.

На „получателя“ на обратната връзка могат да бъдат зададени и някои от следните въпроси:

- Какво ти направи най-силно впечатление в обратната връзка, която получи?
- Тази обратна връзка променя ли образът, който имаш за себе си и за живота си? Какъв този образ сега и различно ли е онова, което намиращ за важно / ценно в живота си и в способностите си?
- По какъв начин споделеното се съотнася към важните за теб неща?
- Как ти повлия тази обратна връзка? Накара ли те да се почувстваш различно, да мислиш по нов начин или да имаш нови идеи?

VII. ВРЪЩАНЕ НА ПРОБЛЕМА / „ПРЕПОВТАРЯНЕ“

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Проследяването на резултатите от първата среща чрез провеждане на последващи срещи със сигурност ще помогне да регулирате „завръщането“ на проблема, но няма да го елиминира. Всъщност част от нормалния процес на справяне с един проблем е той да се завръща от време на време, да се повтаря под някаква форма. Обикновено тези завръщания идват неочаквано, точно когато си мислим, че сме приключили с проблема. И затова не само че не трябва да се изненадваме, но трябва да ги разглеждаме като почти сигурни и да ги очакваме (в най-неочаквания момент).

Когато това се случи, най-доброто решение би било да обясните на ученика всичко гореописано- за това, че е нормално проблемът да се връща от време на време и след това да го подканите да „анализира“ заедно с вас самото завръщане, така че да намалите тези завръщания за в бъдеще.

Може да използвате следната поредица въпроси:

1.
 - “Ако трябва да определиш колко близо си бил до целите си ПРЕДИ началото на нашите разговори, къде според теб си сега?”
 - “Ако трябва да определиш колко далеч от целите си беше, когато проблемът се върна, къде мислиш, че си СЕГА?”
2.
 - „Знам, че може би си разочарован, но е важно да разберем защо се случи това „връщане“ и как успя да не допуснеш проблемът да се разрасне? Как успя да го задържиш в тези граници?”
 - „Какво знаеш сега по-добре от преди?”
 - „Какви способности имаш сега, които нямаше преди?”
 - „Какво важно научи за себе си сега, което не знаеше преди?”
3.
 - “Какво е необходимо според теб, за да продължиш да се справяш така добре и да се качиш на „по-горно стъпало“?”
 - “Как бих могъл да ти помогна?”
 - “Как твоите съученици могат да ти помогнат?”

VIII. КРАТКА ВЕРСИЯ НА МОДЕЛА ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ SHELDON

Знаем, че времето, с което разполагат учителите и професионалистите от училищното образование и сектора за социална подкрепа, е изключително малко поради многото и разнообразни задължения, които имат. С тази цел разработихме и кратка версия на модела за интервенция SHELDON, с която, уверяваме ви, ще постигнете също добри резултати. Кратката версия включва:

- Глава IV. Раздел 1. Забелязване и документиране, когато ученикът се справя добре в класната стая (страница 9)

- Глава V. Съвместен разговор с ученика (страница 15)

(Пропуснете дългата версия и използвайте кратката версия на „Приложението за съвместен разговор между ученик и учител“, страница 20)

- Глава VI. Последващи действия и срещи (страница 23)

(По отношение на проследяващите срещи, пропуснете разширената версия и използвайте кратката версия на „Приложение за ПРОСЛЕДЯВАЩ съвместен разговор между ученик и учител“, (стр. 26)

- Глава VII. Връщане на проблема (страница 30)

На по-късен етап можете да опитате и някои от дейностите, които са включени в разширената версия (глави IV, V, VI, VII).

Библиография

NeedsFocusedTeaching.com (2018). **Two Minute follow-up.**

Marsten, D., Epston, D. & Markham, L. (2016). **Narrative Therapy in Wonderland: Connecting with children's imaginative know-how.** New York & London: Norton & Company.

Metcalf L. (2003). **Teaching towards solutions.** Carmathen, Wales UK: Crown House Publishing Ltd.

White, M. (2007). **Maps of narrative practice.** New York & London: W. W. Norton & Co.

Morgan, A. (2000). **What is narrative therapy? An easy-to-read introduction.** Adelaide. Australia: Dulwich Centre Publications

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Winslade, J. M. & Monk, G.D. Thousand Oaks (2007). **Narrative Counseling in Schools.**
CA: Corwin Press

АНЕКС 1: Двуминутен разговор: Последствия, доставени по съвместен начин за малки проблеми.

Роб Плевин предлага една краткосрочна дисциплинарна мярка, която се вписва добре в логиката на предлагания от нас модел на интервенция. Това е **2-минутен разговор** (NeedsFocusedTeaching.com, 2018). Прилага се в случаите, в които някой от учениците нарушава дисциплината в клас (забравя да донесе необходимото за урока оборудване, закъснява, прави глупави коментари, не довършва задачите си за часа):

1. Веднага *след* приключването на часа и останалите ученици започнат да напускат стаята, помолете ученикът с проблемно поведение да остане в стаята за кратък разговор с вас.
2. Задайте тона на разговора.

Уверете още веднъж ученика, че това ще е един наистина бърз разговор, с който целите да намерите решение на създалата се ситуация и да му помогнете да се справя с такива за в бъдеще. целта му е да намери решения и да им помогне да попречат на по-нататъшни трудности. (Задайте тона на разговора, като му кажете нещо от рода на: „Не искам да ти правя забележки през цялото време...“, „Искам да имаш шанс да успееш тук ...“ и продължете с „... Да се опитаме ли заедно да намерим начин да работим по-добре, без да се налага постоянно да обсъждаме едни и същи проблеми?“

3. Опишете проблема и последствията от него.

Със спокоен тон му кажете какво точно е направил и какви последствията има това върху вас, върху другите ученици, върху училищната общност и не на последно място върху него самия.

Например „Днес закъсня за часа с 5 минути... Когато закъсняваш, нарушаваш урока и това е проблем както за мен, така и за твоите съученици, защото аз трябва да повтора всичко казано отново и само за теб и след това да препускам през урока, за да наваксам изгубеното време.“

Ако ученикът няма нарушение от аутистичния спектър и няма вероятност да реагира агресивно, можете да опитате да играете неговата ролята и да повторите това, което е направил. Започнете с: „Имаш ли нещо против да ти покажа какво точно направи?“ „Това е, което видях, че направи.“

НЕ искайте от ученика да се извини или да ви отговори защо го е направил. Няма смисъл да го поставяте в позиция да оправдава действията си – това е доказано неефективна техника. Calmly state what they were doing and speak about the consequences this has on you, on other students, on school community and possible consequences on the student.

4. Проучете бъдещите възможности.

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Попитайте: „Какво би могъл да направиш следващия път?“, „Има ли нещо, с което аз бих могла да ти помогна?“

5. Приключете разговора.

Кажете нещо от рода на: “Има ли нещо друго, което искаш да ми кажеш? Благодаря ти, че отдели време да поговорим?“

Според Плевин 2-минутният разговор е санкция по същността си, защото ученикът губи част от свободното си време, но тя има за цел да укрепи не йерархията, а сътрудничеството във взаимоотношенията между учител и ученик. Затова целта е да се демонстрира подкрепа на ученика, а не да му се вмени, че е наказан, като по този начин се цели предимно повишаване на взаимното уважение. Затова, дори преди това да сте имали наистина труден момент във взаимодействието си с ученика, **ОПИТАЙТЕ СЕ** само няколко минути преди това, **ВЪЗДЪРЖАЙТЕ СЕ ДА НАПРАВИТЕ РАЗГОВОРА ПОДЪЛЪГ И ОТ 2 МИНУТИ ДА ГО ПРЕВЪРНЕТЕ В 3 ИЛИ 4-МИНУТЕН**. Ако отнемете цялото му време за почивка и особено, ако решите да му изнасяте цяла лекция по темата, ще изгубите уважението му. Помнете, че единственото, което трябва да направите е да го уведомите за проблема и да го насърчите да направи необходимите промени, за да продължи напред - нищо повече.

Ако ученикът напусне стаята веднага след като сте го помолили, не тичайте след него и не настоявайте. Запазете спокойствие и опитайте други начини на намеса. Може да го поканите на по-продължителен разговор в кабинета си и да използвате някои от другите практики и инструменти от модела за интервенция **SHELDON**.

АНЕКС 2: Списък с дейностите и приложенията

Дейности

Номер		страница
1	ЛИСТ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА УЧИТЕЛЯ	10
2	ДОПИТВАНЕ ДО РОДИТЕЛИТЕ	11
3а	ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО УПРАЖНЕНИЕ ЗА ЦЕЛИЯ КЛАС: ЛИЧНОСТТА ОТВЪД ПРОБЛЕМА	13
3б	РАЗГОВОР С УЧЕНИКА: ЛИЧНОСТТА ОТВЪД ПРОБЛЕМА (Нещата, които правя добре и моят герой)	15

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея

Приложения

Номер		страница
1	СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИТЕ Приложение за съвместен разговор между ученик и учител РАЗШИРЕНА ВЕРСИЯ	18
2	СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИТЕ Приложение за съвместен разговор между ученик и учител КРАТКА ВЕРСИЯ	21
3	СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИ Приложение за ПРОСЛЕДЯВАЩ съвместен разговор между ученик и учител КРАТКА ВЕРСИЯ	25